

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 19/2012 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi poliisin hallinnosta annetun lain 15 §:n muuttamisesta, hätäkeskustoiminnasta annetun lain 30 §:n muuttamisesta ja valtion virkamieslain 35 §:n 2 momentin kumoamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 19 päivänä kesäkuuta 2012 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi poliisin hallinnosta annetun lain 15 §:n muuttamisesta, hätäkeskustoiminnasta annetun lain 30 §:n muuttamisesta ja valtion virkamieslain 35 §:n 2 momentin kumoamisesta (HE 64/2012 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- suunnittelujohtaja Sanna Heikinheimo, lainsäädäntöneuvos Riitta Aulanko ja neuvotteleva virkamies Johanna Hakala, sisäasiainministeriö
- tarkastaja Paula Parkkinen, Etelä-Suomen aluehallintovirasto

- tutkimusprofessori Seppo Koskinen, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
- erikoistutkija Tiina Pensola, Työterveyslaitos
- puheenjohtaja Antero Rytkölä, Poliisi-, ulosotto-, syyttäjä- ja maistraattilakimiesten edunvalvontajärjestö PUSH ry, edustaen myös Suomen Nimismiesyhdistys ry:tä
- puheenjohtaja Yrjö Suhonen, Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry
- professori Kaarlo Tuori.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- valtiovarainministeriö
- sosiaali- ja terveysministeriö
- Poliisihallitus
- vakuutustoimialan linjanjohtaja Hans Ranta-aho, Valtiokonttori
- johtaja Pertti Männistö, Keva.

HALLITUKSEN ESITYS

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi poliisin hallinnosta annettua lakia, hätäkeskustoiminnasta annettua lakia ja valtion virkamieslakia. Poliisimiesten eroamisikää koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, että siirtymäajan jälkeen poliisimiehiin sovelletaan yleistä 68

vuoden eroamisikää. Ennen vuotta 1960 syntyneet poliisimiehet voisivat jäädä eläkkeelle nykyisessä eroamisiässään tai jatkaa virkauraansa 68 vuoden eroamisikänsä asti.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2013 alusta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Valtion virkamiesten yleinen eroamisikä on nostettu 68 vuoteen valtion virkamieslain (750/1994) vuoden 2005 alusta voimaan tulleella muutoksella (682/2004). Kyseinen muutos on liittynyt valtion eläkejärjestelmän uudistamiseen. Virkamieslainsäädännön muuttamisen tavoitteena on ollut keskimääräisen eläkkeelle siirtymisiän myöhentäminen. Valtion eläkelaisla (1295/2006) on vastaavasti säädetty työntekijälle oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle 63—68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Työntekijällä on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle jo edellä mainittua aikaisemmin, jos hän on saavuttanut eroamisikänsä.

Poliisimiesten erityiset eroamisiät perustuvat edellä lausutusta poiketen poliisin hallinnosta annettuun asetukseen (158/1996). Koska perustuslain 80 §:n mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeusaseman perusteista, joihin myös eroamisikä kuuluu, on välttämätöntä säätää poliisimiesten eroamisiästä nykyisen asetustason sääntelyn sijasta lain tasolla. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että poliisiin hallinnosta annettua lakia (110/1992) muutetaan siten, että nykyisistä poliisimiesten erityisistä eroamisikä-säännöksistä luovutaan siirtymäajan jälkeen. Hallituksen esitys on valmisteltu sisäasiainministeriön 19 päivänä elokuuta 2010 asettaman poliisimiesvirkojen eroamisikää koskevan selvityshankkeen pohjalta (sisäasiainministeriön julkaisu 30/2011). Hallituksen esityksessä poliisimiesten työuran pidentämiseen liittyvät muutokset ehdotetaan toteutettaviksi siten, että ennen vuotta 1960 syntyneet miehistöön ja alipäällystöön kuuluvat poliisimiehet voivat jäädä joustavasti vanhuuseläkkeelle 60—68 vuoden iässä ja ennen vuotta 1960 syntyneet päällystöön kuuluvat 63—68 vuoden iässä. Lisäksi on syytä todeta, että merkittävä osa vanhemmista miehistöön ja alipäällystöön kuuluvista poliisimiehistä on vanhan valtion eläkelain (280/1966) siirtymäsäännöksen (103/1989) nojalla valinnut

aiemmin 58 vuoden ammatillisen eläkeiän. Tällainen valintamahdollisuus, joka on koskenut myös osaa poliisipäällystää, on ollut vuodesta 1989 alkaen aina vuoden 1999 kesäkuun loppuun saakka, ja valinnan tehneistä työelämässä on vielä noin 2 500 poliisimiestä eli noin kolmasosa poliisimiesten kokonaismäärästä. Nyt käsiteltävinä olevat lainsäädännön muutokset eivät vaikuta näiden henkilöiden mahdollisuuteen hyödyntää aiemmin tehtyä valintaansa. Valiokunta tähdentää, että siirtymäaikana aina vuoteen 2020 saakka poliisimiehet voivat jäädä eläkkeelle nykyiseen tapaan tai jatkaa työuraansa enimmillään 68 vuoden ikään saakka. Vuonna 1960 ja sen jälkeen syntyneillä poliisimiehillä ei sen sijaan olisi erityisiä eroamisikää, vaan heihin sovellettaisiin valtion virkamiehiä koskevaa yleistä eroamisikää. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että alipäällystöön ja miehistöön kuuluvien poliisimiesten eläkkeelle siirtymisen alikärajana nousee siirtymäajan jälkeen 60 vuodesta 63 vuoteen.

Hallituksen esityksen mukaan poliisimiesten erityisestä eroamisikä-sääntelystä luopumisen taloudellisten ja henkilöstöön liittyvien vaikutusten arviointi on haasteellista, koska lainmuutosten vaikutukset kohdistuvat pääosin vuoden 2020 jälkeiseen aikaan ja päätös eläkkeelle jäämisestä joustavan ajanjakson puitteissa perustuu kunkin poliisimiehen omaan henkilökohtaiseen harkintaan. Valiokunta pitää joka tapauksessa pitkäköösi siirtymäaikaa perusteltuna, sillä se mahdollistaa asianmukaisen varautumisen muutosprosessiin ja pehmentää samalla tarpeellisella tavalla muutosten vaikutuksia. Syntymävuoteen 1960 sidotulla ratkaisulla turvataan myös eläkejärjestelmän mukainen niin sanottu pääteikä sekä vanhat lisäturvan mukaiset suojaukset eläkkeisiin. Poliisin omista eroamisikä-säännöksistä luopuminen tukee ihmisten elinajan pidentyessä osaltaan yhteiskunnallista pyrkimystä myös työurien pidentämiseen, vaikka vaikutukset tulevat siirtymäajan vuoksi näkymään vasta pidemmällä aikavälillä. Virkauran

jatkaminen mahdollistaa puolestaan poliisimiehen eläketurvan paranemisen.

Poliisin tehtävistä ja poliisimpien erityisistä velvollisuuksista

Poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Erikseen on syytä todeta, että poliisin tehtävien luonteesta johtuen poliisimiehet joutuvat tehtävästä ja olosuhteista riippuen käyttämään työssään myös lainsäädännössä määriteltyjä voima- ja pakkokeinoja.

Jokaiselle poliisimiehelle on säädetty lisäksi erityinen toimimisvelvollisuus koko maassa, myös poliisimiehen toimialueen ulkopuolella, ja vapaa-aikana, jos se on välttämätöntä vakavan rikoksen estämiseksi, tällaista rikosta koskevan tutkinnan aloittamiseksi tai yleistä järjestystä ja turvallisuutta uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi. Lisäksi poliisimiehiä koskee erityinen velvollisuus kunnan ja ammattitaidon ylläpitämiseen.

Valiokunta korostaa, että poliisimpien työkykyä ja työn kuormittavuutta on tarkasteltava suhteessa poliisille säädettyihin tehtäviin ja poliisimpien toimintavelvollisuuksiin.

Poliisimiehistön työajankäyttö painottuu operatiivisten poliisitehtävien suorittamiseen. Eniten työaikaa kuluu rikostutkintaan, hälytystehtäviin sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden valvontatehtäviin. Alipäällystön työajasta eniten kohdentuu myös rikostutkintaan ja yleisen järjestyksen ja turvallisuuden valvontaan sekä lisäksi johtamiseen ja kehittämiseen. Päällystön työajan käytössä keskeisimpiä ovat puolestaan johtamistehtävät ja rikostutkinta.

Työkyky ja kuormittavuus poliisitehtävissä

Poliisityössä on luonteensa vuoksi erityisiä psyykkisiä ja fyysisiä kuormittavuustekijöitä. Työlle ovat ominaisia äkilliset siirtymiset normaalitilanteesta maksimaaliseen suoritusvaatimukseen ja rasitukseen. Fyysisiä kuormitushuippuja aiheutuu muun muassa tilanteissa, jois-

sa poliisi joutuu ottamaan kiinni ja kuljettamaan väkivaltaisesti käyttäytyviä henkilöitä.

Psyykkisinä kuormitustekijöinä poliisiin työssä nousevat esiin erityisesti asioiminen epäasiallisesti käyttäytyvien asiakkaiden kanssa, psyykkisen ja fyysisen väkivallan uhka, väkivalta- ja onnettomuustilanteet, yksittäiset traumatisoivat tapahtumat sekä vaatimus reaaliaikaisen toiminnan samanaikaisesta oikeudellisesta arvioinnista. Työ on usein myös vuorotyötä, ja kenttätöissä toimivien poliisimpien varusteet ovat painavia. Yhteensä vuorotyötä tekevien määrän arvioidaan olevan noin 64 prosenttia poliisimiehistä. Päivätyötä tekevät poliisit ovat yleensä iältään vanhimpia.

Valiokunta tähdentää, että poliisimpien vaativa työ edellyttää hyvää fyysistä ja psyykkistä toimintakykyä koko työuran ajan. Tämä on otettu huomioon poliisikoulutuksen valintamenetellessä. Ikä vaikuttaa kuitenkin kaikkiin, ja iän myötä ihmisen aistit, fyysinen suorituskyky, reaktioaika, päättelykyky ja palautumiskyky alkavat vähitellen heikentyä. Tässä suhteessa yksilötasolla erot voivat olla suuria.

Hallituksen esityksen mukaan henkilöstöbarometrissä huonoimmat terveys- ja työkykyarviot on saatu poikkeuksetta miehistön ja alipäällystön virkaryhmissä. Barometrin perusteella erityistä huomiota on kiinnitettävä sekä poliisityön fyysisten vaatimusten vuoksi että psyykkisen työkyvyn säilyttämiseksi ikääntyviin poliisimiehiin. Fyysisen työkyvyn näkökulmasta haasteet kohdistuvat etenkin miehistöön ja poliisin tehtäväalueista yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen. Psyykkisen työkyvyn osalta toimenpiteiden tulee painottua miehistön ohella myös alipäällystään, ja tehtäväalueista esiin nousevat kuormituksessa tekninen rikostutkinta ja talousrikostutkinta. Saamansa selviytyksen ja hallituksen esityksessä lausutun perusteella valiokunta toteaa, että poliisimpien erityissääntelystä luopuminen merkitsee yleisesti ottaen ikääntyvän henkilöstön työkyvyn ja kenttäkuntoisuuden heikkenemistä. Tämä koskee erityisesti valvonta- ja hälytystehtävissä sekä osin myös psyykkisesti kuormittavissa rikostutkinnan tehtävissä työskenteleviä. Toimintakyky

vaihtelee henkilöstöbarometrin perusteella kuitenkin merkittävästi eri ikäryhmissä yksilöittäin.

Valiokunta korostaa, että työurien pidentämiseksi tarvitaan etenkin korkeampiin ikäluokkiin kokonaisvaltaista panostamista työkyvyn ylläpitoon ja työhyvinvointiin. Hyvä terveys on työssä jaksamisen edellytys. Työterveyshuollon toimintaa tulee oleellisesti tehostaa ennalta estävässä työssä ja puuttua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa työkyvyn alenemiseen. Terveystarkastukset ja kuntotestaukset on korkeammassa ikäluokissa tehtävä aiempaa tiheämmällä aikataululla. Valiokunnan mielestä on myös tarpeen kehittää poliisille yhtenäinen ja laadukas fyysisen toimintakyvyn arviointimenetelmä. Lisäksi tarvitaan psyykkistä toimintakykyä mittaavia toimivia käytännön työkaluja. Myös varhaiskuntoutusta ja työkykyä ylläpitävää kuntoutusta on lisättävä selvästi, jotta työssä jatkaminen entistä pidempään on mahdollista. Poliisimiehen alentunut toimintakyky on riski hänelle itselleen ja myös muille poliisimiehille sekä riski sivullisille ja asiakkaille. Riski korostuu poliisin kentätehtävien voimankäyttötilanteissa ja erityis-tehtävissä.

Sairauspoissaolojen määrä kasvaa selvitysten mukaan henkilöstön iän myötä kaikissa poliisihallinnon henkilöstöryhmissä. Yli 45-vuotiaissa suurimmat sairauspoissaolojen osuudet ovat vartijoiden ja poliisimiehistön virkaryhmissä. Miehistön sairauspoissaolojen kasvu alkaa 45 ikävuoden jälkeen ja alipäällystön 50 vuoden iässä. Eri toimenpiteistä huolimatta voidaan arvioida, että henkilöstön ikääntyessä myös työkyvyttömyyseläkkeelle jäävien määrässä on odotettavissa ainakin asteittaista kasvua. Tällä hetkellä työkyvyttömyyseläkkeelle jäävien poliisimiesten suhteellinen osuus on muuta valtionhallintoa alhaisempi.

Ikääntyvien poliisimiesten työtehtävistä

Valiokunta pitää hallituksen esityksen tavoin todennäköisenä, että fyysisiltä ja psyykkisiltä riskitekijöiltään kuormittavimmissa tehtävissä työskentelevistä ikääntyvistä poliisimiehistä merkittäväällä osalla työ- ja toimintakyky heikenee siinä määrin, että työnantajan on velvoit-

teensa mukaisesti etsittävä muuttuneessa tilanteessa henkilöstön työkykyyn soveltuvia tehtäviä. Työnantajan on myös velvollinen huolehtimaan työntekijöidensä turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Esityksessä on arvioitu, että vuodesta 2019 lukien ikäluokissa 58—65-vuotiaat työskentelisi operatiivisissa valvonta- ja hälytystehtävissä laskennallisesti yhteensä noin 300 poliisimiestä. Tämän vuoksi on varauduttava siihen, että huomattava osa tällaisissa tehtävissä olevista poliisimiehistä kyetään sijoittamaan muihin heidän työkykyään vastaaviin tehtäviin ennen 65 ikävuotta. Tämä edellyttää poliisihallinnolta muun muassa uudenlaisia toimintoja ja tapoja hoitaa tehtäviä sekä hyvin toteutettua ikäjohtamista.

Mahdollisuudet henkilöstön uudelleen sijoittamiseen muihin miehistö- ja alipäällystötason tehtäviin ovat tänä päivänä varsin rajalliset. Lisäksi meneillään olevan poliisin hallintorakennemuutoksen tarkoituksena on turvata poliisin operatiivisen toiminnan resurssit ja vähentää hallinnollisia tehtäviä mahdollisuuksien mukaan. Joka tapauksessa tulevaisuudessa tarvitaan myös vähemmän kuormittavia poliisitehtäviä, joissa voidaan hyödyntää pitkän kokemuksen myötä syntyneitä ansiokasta osaamista ja ammattitaitoa.

Valiokunta tähdentää, että hallituksen esityksen onnistunut toimeenpano edellyttää pitkäjännteistä ja kokonaisvaltaista poliisin tehtävien ja toiminnan suunnittelua sekä ikääntyvien poliisimiesten kouluttamista heille sopiviin tehtäviin. Mahdollisuus kehittyä työssään luo osaltaan edellytyksiä hoitaa uusia työtehtäviä. Pitkähkö siirtymäaika on tärkeää hyödyntää muun muassa edistämällä tehtävä- ja henkilökiertoa työyhteisöissä. Toiminta- ja työkykyä tukevien työjärjestelyjen lisäksi tarvitaan myös toimivia joustoja. Hallituksen esityksessä puhutaan erillisten senioripoliisipolkujen tai muiden vaihtoehtoisten urapolkujen luomisesta. Valiokunta muistuttaa myös toimivan työyhteisön ja hyvän esimiestyön merkityksestä poliisin linjaorganisaatiossa. Tässä yhteydessä valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, ettei poliisiyksiköiden toi-

mintakyky hoitaa tehtäviään saa heikettä käsiteltävänä olevien lainmuutosten vuoksi.

Valiokunta pitää edellä todettuja kehittämistoimenpiteitä haasteellisina, mutta suhtautuu niiden toteuttamiseen positiivisesti, kun otetaan huomioon käytettävissä oleva siirtymäaika ja työskentelytapojen uudistuminen poliisin tehtäväkentässä esimerkiksi laajenevien sähköisesti hoidettavien palvelujen ja tehtävien myötä. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen tulee vastaisuudessakin olla aivan poikkeuksellinen ja viimesijainen ratkaisu.

Voimaantulosäännöksen tarkistaminen

Poliisihallinnosta annetun lain 15 §:n 2 momentin muuttamista koskevan 1. lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen 2 momentissa ehdotetaan, että ennen vuotta 1960 syntyneen alipäällystään ja miehistöön kuuluvan poliisimiehen eroamisikä on 15 §:n 2 momentin estämättä 60 vuotta. Vastaavasti 3 momentissa lueteltujen päällystään kuuluvien ennen vuotta 1960 syntyneiden poliisimiesten eroamisikä on 15 §:n 2 momentista huolimatta 63 vuotta. Lisäksi voimaantulosäännöksen 4 momentista ilmenee, että 2 ja 3 momentti koskevat myös Hätäkeskuslaitoksen ja Hallinnon tietotekniikkakeskuksen poliisimiehiä.

Ei ole kuitenkaan tarkoitus, että edellä mainitut poliisimiehet olisivat velvollisia eroamaan edellä mainitun eroamisikä täyttyessä. Tarkoitus on ainoastaan taata heidän oikeutensa jäädä vanhuuseläkkeelle joko 60 tai 63 vuoden iässä. Pakollinen eroamisikä on vasta 15 §:n 2 momentista ilmenevä 68 vuoden ikä. Tämän vuoksi voimaantulosäännöksen 5 momentissa säädetään, että 2 ja 3 momentissa tarkoitettu poliisimies ei ole velvollinen eroamaan mainituissa momentteissa säädettyssä eroamisiässään. Valiokunta ehdottaa selvyuden vuoksi voimaantulosäännöksen 5 momentin muuttamista siten, ettei myöskään Hätäkeskuslaitoksen tai Hallinnon tietotek-

niikkakeskuksen miehistöön, alipäällystään tai päällystään kuuluva poliisimies ole velvollinen eroamaan voimaantulosäännökseen sisältyvässä eroamisiässä, vaan myös tältä osin on kysymys sen takaamisesta, että asianomainen poliisimies voi jäädä eläkkeelle joko 60 tai 63 vuoden iässä. Jokaisen poliisimiehen omassa harkinnassa on sitten, jatkaako työssä aina 68-vuotiaaksi saakka.

Seuranta ja yhteenveto

Käsiteltävänä olevien lakiehdotusten onnistunut toimeenpano vaatii tehokkaita kehittämistoimenpiteitä poliisihallinnossa. Käytettävissä oleva siirtymäaika on tärkeää hyödyntää kunnolla. Valiokunta edellyttääkin, että hallitus seuraa tarkkaan poliisin erityisestä eroamisikäsäätelystä luopumisen vaikutuksia ja muutosprosessin toteuttamista sekä ryhtyy tarvittaessa seurantatulosten vaatimiin lainvalmistelu- ja muihin toimenpiteisiin (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa 2. ja 3. lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana ja 1. lakiehdotuksen hyväksymistä muutettuna tästä mietinnöstä ilmenevin kannanotoin.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

että 2. ja 3. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan muutosehdotus

1.

Laki

poliisin hallinnosta annetun lain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) 15 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 497/2009, uusi 2 momentti seuraavasti:

15 §
(Kuten HE)

(1—4 mom. kuten HE)
Edellä 2—4 momentissa tarkoitettu poliisimies ei ole velvollinen eroamaan 2 ja 3 momentissa säädettyssä eroamisiässään.
(6 mom. kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkkaan poliisin erityisestä eroamisikä sääntelystä luopumisen vaikutuk-

sia ja muutosprosessin toteuttamista sekä ryhtyy tarvittaessa seurantatulosten vaatimiin lainvalmistelu- ja muihin toimenpiteisiin.

Helsingissä 29 päivänä marraskuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Pirkko Mattila /ps
jäsen. Heikki Autto /kok
Jussi Halla-aho /ps
Rakel Hiltunen /sd
Reijo Hongisto /ps
Risto Kalliorinne /vas
Mika Kari /sd

Elsi Katainen /kesk
Timo V. Korhonen /kesk
Markus Lohi /kesk
Outi Mäkelä /kok
Osmo Soininvaara /vihr
Ulla-Maj Wideroos /r.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.

VASTALAUSE

Perustelut

Lähtökohtaisesti keskustan valiokuntaryhmä pitää hyväksyttävänä pyrkimyksiä pidentää työuria ja nostaa myös todellista eläköitymisikää. Siihen on olemassa mm. kansantaloudellisia, eläkejärjestelmämme kestävyteen sekä väestömme ikääntymiseen liittyviä perusteita. Työurien pidentämistä tulisi kuitenkin tarkastella kokonaisvaltaisesti niin, että huomiota kiinnitetään myös työurien alkupäähän ja keskivaiheeseen, ei vain loppupäähän.

Eläkeikää määritettäessä keskeistä on arvioida ammattiryhmän toiminta- ja työkykyä suhteessa ammattiin kuuluvien työtehtävien vaatvuuteen. Valiokunnassa käytyjen asiantuntijakuulemisten perusteella poliisimiehistöön ja alipäällystöön kuuluvien työkyky on nuorissa erinomainen, mutta se on keskimääräistä selvästi alhaisempi varttuneemmalla iällä. Se kertoo selvästi poliisin työn fyysisestä ja henkisestä kuormittavuudesta ammatissa, jossa juuri hyvä fyysinen kunto ja jaksaminen ovat tärkeitä työtehtävien hoitamisen kannalta.

Puheena olevassa hallituksen esityksessä ei ole tarpeeksi huolellisesti pohdittu toimenpiteitä, joilla varmistetaan poliisimiesten työkyky eläkeiän noustessa. Hallitusohjelmassa korostetaan muun muassa työkyvyttömyyden ehkäisemisen, kuntoutuksen ja työterveyshuollon merkitystä. Siihen hallitus ei ole osoittanut lisärahoitusta, vaan päinvastoin määrärahalleikkauksia.

Niin ikään valmisteleavassa työryhmässä oli lausuttu käsityksenä se, että työkyvyttömyyseläke on kunniakas tapa päättää virkaura. Näin ei työnantajan pitäisi ajatella. Hallituksen esityksessä todetaan työkyvyttömyyseläke kalliiksi vaihtoehdoksi. Asiantuntijakuulemisissa ei ole tuotu esiin konkreettisia toimenpiteitä, millä työkykyä voitaisiin parantaa tai millä perusteella työkyky paranisi yhtäkkiä nykyisestä niin, että eläköityminen voisi tapahtua kolme vuotta nykyistä myöhemmin.

Kolmantena keinona mainitaan Poliisihallituksen tehtäväksi järjestää työkykyyn soveltuvien uusien tehtävien löytäminen. Linjaus on kummallinen ottaen huomioon käynnissä olevan poliisihallinnon uudistamisen (PORA III), jonka tavoitteena on vähentää työpaikkoja poliisitoimen johdosta, hallinnosta ja tukitehtävistä, jotta kenttätöissä toimivien poliisimiesten, joihin kyseinen eläkeiän nostamista koskeva lakiesitys kohdistuu eniten, määrää voidaan lisätä. Lisäksi siirtyminen esim. kenttätöistä rikostutkintaan vaatii kouluttautumista, josta poliisihallinnon uudistus myös on leikkaamassa rahoitusta.

Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, ettei puheena oleva poliisien eläkeikää koskeva lakiesitys ole tasapainossa, kun asiaa tarkastellaan poliisihallinnon eri henkilöstöryhmien kannalta. Siksi siihen tarvitaan joustavuutta. Ei ole olemassa myöskään ns. senioripolkuja, joilla turvataan ikääntyvien poliisimiesten sijoittuminen uusiin ja heidän alentunutta työkykyään vastaaviin työtehtäviin.

Koska työkyky yksilöiden välillä vaihtelee suuresti ja poliisien tehtävät myös vaihtelevat, on eroamisiän ylärajan pitäminen 68 vuodessa perusteltua. Sen sijaan poliisimiehistöön ja alipäällystöön kuuluvien eläkeikä tulee pitää nykyisessä 60 ikävuodessa esitetyn 63 ikävuoden sijasta. Tällöin eläköityminen voisi tapahtua joustavasti 60 ja 68 ikävuoden välissä. Asiantuntijakuulemisten perusteella muutosesityksellemme ei ole perustuslaillisia esteitä (yhdenvertaisuus), vaikka eläkeikä poikkeaa yleisestä eläkeiästä.

Ehdotus

Edellä esitetyn perusteella ehdotamme

että 2. ja 3. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutetuna (Vastalauseen muutosehdotus) ja

että hyväksytään yksi lausuma (Vastalauseen lausumaehdotus).

Vastalauseen muutosehdotus

1.

Laki

poliisin hallinnosta annetun lain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) 15 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 497/2009, uusi 2 momentti seuraavasti:

15 §
(Kuten HaVM)

(1 mom. kuten HaVM)

Sen estämättä, mitä 15 §:n 2 momentissa säädetään, on (*poist.*) alipäällystöön ja miehistöön kuuluvan poliisimiehen eroamisikä 60 vuotta.

Sen estämättä, mitä 15 §:n 2 momentissa säädetään (*poist.*) keskusrikospoliisin, suojelupoliisin, liikkuvan poliisin tai Poliisiammattikorke-

koulun päällystöön kuuluvan poliisimiehen sekä paikallispoliisin päällystöön kuuluvan poliisimiehen eroamisikä on, lukuun ottamatta keskusrikospoliisin, suojelupoliisin ja liikkuvan poliisin päällikköä, poliisipäällikköä ja apulaispoliisipäällikköä, 63 vuotta. Poliisimiehen 63 vuoden eroamisikää sovelletaan myös virkamieheen, joka oli 30 päivänä marraskuuta 1996 poliisimestarin tai apulaispoliisimestarin virassa.

(4—6 mom. kuten HaVM)

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus asettaa viipymättä työryhmän, jonka tehtävänä on määritellä yleisen järjestyksen

ja turvallisuuden ylläpitämistä hoitavien viranomaisten yhdenmukainen eläke- ja eroamisikä (mm. poliisi, puolustusvoimat, palo- ja pelastustoimi, tulli ja rajavartiolaitos).

Helsingissä 29 päivänä marraskuuta 2012

Elsi Katainen /kesk
Timo V. Korhonen /kesk
Markus Lohi /kesk

Pirkko Mattila /ps
Reijo Hongisto /ps